PREDIKAN PÅ 3:E SÖNDAGEN I FASTAN DEN 2/3 1986
I S:T HANS, LUND.
TEXT LUK 4:31-37.

Den text ur evangeliet som vi nu hörde föreföll oss kanske lite primitiv. En man går omkring och bär en ond demon inne i kroppen. Vid mötet med Jesus blir det en strid, en riktig batalj mellan Jesus och demonen: han åker ut ur mannens kropp. för mannen var detta ju lyckligt, han blev frisk. Men vad ska vi göra med en sådan text? Vi har inga demoner inte i vår tid.

Anordningen med texter av detta slag, placerade in i våra gudstjänster enligt kyrkans ordning, förefaller oss kanske ännu mera primitiv när vi får klart för oss, varför demonerna ska dyka upp just i fastan, tiden före påsk. Här har dessa texter haft sin plats mycket länge, ända sedan den gamla fornkyrkans dagar. Därom berättar de äldre kyrkofäderna. Det stora Dopet skulle äga rum på påskaftonens kväll och nu, under veckorna i fastan, undervisades dopkandidaterna. Det är därför texterna talar om onda makter som håller människan i träldom men som besegras, slås ner, drives ut av Jesus Kristus, Segraren. Snart går dopkandidaten på påskafton ner i vattnet, i påskdagens morgonljus stiger de upp på stranden, till nytt liv, såsom Jesus just i påskmorgonen vid soluppgången segrande bröt sig ut ur graven. (Beredd att vittna, "martyr")

Detta betyder: när den unge hedningen en söndag i fastan, idag, hör ordet om mannen, som än så länge - bara ett kort tag till - har en demon i sig, men som snart - snart! - genom Jesu makt blir fri från träldomen, då hör han sin egen situation beskrivas. Och - han gläder sig över texten: den rymmer ett löfte, det är en ljus text!

Ja, kyrkan har en primitiv historia, det är tydligt. Men idag är det - som väl är! - slut med den sortens vaföreställningar! Ja, så tänker vi. Eller kanske: så tänkte vi. Det som hände i Stockholm natten till igår, det lärde oss kanske något. Den som vill läka såren i mänskligheten han får stå mitt i våldet och bära våldet: Mitt i våldet kan tron leva och det bor inte bara mörker utan tvärtom Ljus i en sådan tro. Vi ska förrätta dop här idag och som förberedelse till det kan vi, i tanken, göra ett besök vid ett dop i Danmark. Det går fort att komma dit, det tar tre kvart med flygbåten.

Dopföljet kommer fram till dopfunten. Prästen ställer frågorna och någon i dopföljet (ofta är det mamman) svara på barnets vägnar. Den första frågan lyder: Försakar du djävulen och alla hans gärningar och allt hans väsen? Ja. Tror du på Gud Fadern...? Ja. Tror du på Jesus Kristus..? Ja och på Anden: Ja. Dopet betyder att man avsäger sig ett herravälde, man bryter upp från en ond herre och man väljer en ny, en god Herre, en som skänker Frihet.

Så ska ett dop gå till enligt Grundtvig, det hade han lärt sig av de gamla kyrkofäderna från fornkyrkan. Dem älskade han, mer än han älskade Luther. Varför älskade han inte Luther? Jo, Luther satte ofta likhetstecken mellan människan sådan som hon är i sig själv och Synden.

Luther kallade den "gamla", den syndiga, den förstörda människan för "den naturliga människan". Det är den människan som är onaturlig, säger Grundtvig. Hon är inte sig själv, han är fånge under något - det finns en främmande makt i henne som styr henne och som tvingar henne att göra och säga sånt som hon egentligen inte vill. Nej, den naturliga människan, det är den befriade, frälsta människan - hon är naturlig!

Och nu kan vi äntligen gå ner i dagens text. En punkt är viktig. Det är detta, att demonerna inne i mannens kropp ser verkligheten klarare än Jesu egna lärjungar gör. Det står länge en hemlighet kring Jesus, ingen apostel har ännu vågat säga att Jesus är Messias (det kommer Petrus att säga så småningom och det är en väldig nyhet). Men demonen, han vet: "Vad har du med oss, med oss demoner att göra, Jesus av Nasaret? Du tänker driva ut oss ur männskokropparna, ta död på oss! Jag vet vem du är, du Guds Helige (alltså: du som är Messias)!"

Vi i vår kultur döljer verkligheten, vi döljer träldomen och fångenskapen som vi står i. Till slut går det inte, när vi står inför Döden, då möter vi verkligheten, då ser vi att vi icke är herrar. Och därför måste döden i våran tid bli osynlig. Detta döljande är ett utslag av den oerhörda ångesten i vår kultur, förgyllningen av livet - och ångesten under den förgyllda ytan.

Men de själssjuka ibland oss de vet att de inte är herrar, de känner sanningen, redan nu, långt före döden. Dessa som var besatta av demoner, det var dåtidens själssjuka människor, och Jesus står på deras sida i kampen mot de makter som bor inne i dem. "Tig", säger han, "Tig!" "Far ut ur honom". Det gäller att få den här mannen att bli den Naturliga Människan, som han egentligen är - det gäller att driva bort ockupationsmakten ur honom.
Så tänker sig Grundtvig frälsningen.

Nu måste vi komma in på lite teologi här. För Luther var SKULDEN den stora skadan. Frälsningen var då FÖRLÅTELSEN. Och skulden; den går s.a.s. inåt och kommer lätt att bli = Jag: hela jag är ond. Den onda människan blir "den naturliga människan". Men för Grundtvig var det sjukdomen och döden som var den stora skadan. Frälsningen blir då Läkedom, Hälsa, Liv, Uppståndelse. Den människa som har fått sjukdomen i sig, han har fått något främmande i sig. hennes friska jag är "den naturliga människan": jag är skapad, jag är en god skapelse, som har råkat i främmande makters våld.

Denna syn på människan är inte mörk, det är tvärtom, den är befriande. Ofta, inte minst när man möter unga människor, ställes man inför detta egendomliga, att de talar ord som de inte menar, att de gör handlingar som inte motsvarar deras innersta vilja. Konsten att leva med dessa människor är konsten att se igenom ytan (såsom Jesus gjorde med mannen i texten) konsten att älska fram det riktiga, det dolda jaget, t.ex. hos en ung människa, lyfta fram det som är så ömtåligt att det måste gömmas undan, övertäckas av det tvärsäkra, högmodiga skalet.

Nu ska det bli dop. Då kommer vi att sjunga Grundtvigs psalm, nr 332, alla sju verserna. Lägg märke till att det talas bara om hälsa och läkedom i hela psalmen: dopkällan är med, den

sprudlande hälsokällan, "solvärmen blid, i vårfrudagstid". Och fienden är hela tiden Döden, inte Skulden: "O härliga lott, att leva där döden sin överman fått!" "O rena vårt stoft från all krankhet och död!"

När hela psalmen låter så, vers efter vers, ja då beror det på - skulle Grundtvig säga - att hela evangeliet låter så, kapitel efter kapitel: blindhet upphör, lamhet upphör, demoner drivs ut - och den Friska Människan är där, Fri. Men inte nog med det. Eftersom Jesus talar som han gör i bergspredikan, om liljor och fåglar, så sjunger Grundtvig som han gör - vi får snart sjunga med i psalmen - om fågeln som får leva och inte behöver dö, om vingarna som bär, långt bortom hav, om solen på paradismark. Allt, allt detta är bibeltroget - det är "ren lära"!

Detta blev en föreläsning om Grundtvig och inte någon riktig predikan. en annan söndag skulle vi sjunga andra psalmer och hålla en föreläsning om Luther - och den skulle bli lika biblisk den, om SKULD och om FÖRLÅTELSE. Bibeln är nämligen en bok med MÅNGFALD. Och allt är EVANGELIUM, allt är UPPRÄTTELSE åt Människan.

Men idag är det ett drag i mångfalden som ska fram, läkedomsdraget, idag är det tredje söndagen i Fastan, idag är det utdrivning av demoner - och det är DOP (ett annat alternativt slut med något annat ordalydelse som är oläsligt).

Då ber vi tillsammans:

Gud, vi vet vilken plåga det är att i hjärtat vara låst vid hämndbegär,hat och avund. Vi har smakat dessa främmande makters herravälde i oss. O Gud, driv genom Jesus Kristus ut alla onda andar ur vårt inre! Gör oss fria, så fria från bekymmer att vi, glada i hågen, kan dö när som helst! Då först litar vi på Livet, Andens liv, som aldrig någonsin dör. Amen.

(15) bekänna vår kristna tro:

Pred. vid kapn. i Sjöhem i Lund 3 S. i Fastan andra årg.

sönd. 2 mars 1986

Luk. 4:31-37

332

(e. med sv. p. i alla versen ~~ny text i versen~~ ~~lätta~~)

"Texten talar"

(1)

Den text vi evangeliet som vi nu hörde förefaller oss kanske lite primitiv. En man går omkring och bär en ond demon inne i kroppen. Vid mötet med Jesus blir det en ~~ett~~ strid, en riktig ~~högljudd~~ dialog mellan Jesus och demonen, och slutet blir ett nederlag för demonen: han åker ut ur mannens kropp. För mannen var detta ju lyckligt, han blev frisk. Men vad ska vi göra med en sådan text? Vi har inga demoner ~~som~~ inte i vår tid.

Anordningen med texter av detta slag, placerade in i våra gudstjänster enligt kyrkans ordning, förefaller oss kanske ännu mera primitiv när vi får klart för oss, varför demonerna ska dyka upp just i fastan, tiden för påsk. När har dessa texter haft sin plats under lange, ända sedan den gamla ~~Det är om berättar de äldre kyrkofäderna~~ ~~pontesphans dagar. Det stora~~ Dopet skulle äga rum på påskaftonens natt och under dessa veckorna i fastan, undervisades dopkandidaterna. Det är därför texterna talar om onda makter som hålla Människan i träldom men som besegras, slås ner, drives ut av Jesus Kristus, Segraren. Snart går dopkandidaterna ~~till~~ i vattnet, i påskdagens morgongry stiger de

(2)

(3) upp på stranden, till
nytt liv, såsom Jesus
just i påskmorgonen (vid klippgrottan) segrande
bröt sig ut ur graven.
Beredd att vittna om detta.
Detta betyder:
När den unge hedningen
(en sådan i dagar)
idag, hör ordet om Man-
nen, som än så länge
— bara ett kort tag till —
har en dessen i sig men
som snart — snart! —
(snart, jag vet)
blir fri från fördelsen,
då här han sin egen
situation beskrivas. Och —
han glädes sig över ter-
ter: den rymmer ett
löfte, det är en ljus text!
(den är en profeti)
— Ja, kyrkan har
en primitiv historia, det är
tydligt. Men idag är det
— som väl är! — slut med den
här sortens vanföreställningar!

Nå tänker vi. Eller kanske:
så tänkte vi. Det som hände
i Stockholm natten till i går, det lärde oss
kanske något. Den som vill leka med
i mänskligheten han får stå mitt i
världen och bara vittna. Mitt i världen
kan vi bevara det goda
~~vill bara~~ mörka utan att
av Ljus i en sådan tro.
Vi ska förrätta dop här
idag och som förberedelse
till det kan vi, i kyrkan,
göra ett barnt vid ett
dop i Danmark. Det går fort
att komma dit, det tar
bara tre timmar med flygbåten. ---
Dopfolket kommer fram
till dopfunten. Prästen hälsar
föräldrarna och någon
i dopfolket (oftast är det mamman)
svarar på barnets vägnar. Den
första frågan lyder: Förnekar
du djävulen och alla
hans gärningar och allt hans
väsen? Ja. Tror du på
Kristus = sluta upp med!

(4)

(5) God Fadern ...? Ja

Tror du på Jesus Kristus ...? Ja och på Andan? Ja. Det betyder att man avsagar sig ett herravälde, man bryter upp från en ond herre och man väljer en ny (en god) herre, en som skänker frihet.

Så ska ett dop gå till enligt Grundtvig, det hade han lärt sig av de gamla kyrkofäderna från forntiden. Den älskade han mer än han älskade Luther. Varför älskade han inte Luther? Jo, Luther talade ofta likheten mellan människan såsom hon är i sig själv och Synden. Luther kallade den "gamle", den syndiga, den förlorade människan för "den naturliga

(6)

människan". Det är den människan som är onaturlig, säger Grundtvig. Hon är inte sig själv, hon är förgiftad under världen — det finns en förändrande makt i denne som styr henne och som tvingar henne att göra och säga saker som hon egentligen inte vill. Nej, den naturliga människan, det är den helt (fristående) människan — hon är naturlig!

Och nu kan vi äntligen gå ner i dagens text. Det är inte en fråga om ... är verklighet. Det är det, att demonen inne i varenes tropp är klarare än Jesu egna lärjungar. Det står klart för den hem.

ljuset kring Jesus; ingen apostel har ännu vågat säga att Jesus är Messias (det kommer Petrus att säga till människorna att det är en väldig nyhet). Men demonen, han vet: "Vad har du med oss, med oss demoner att göra, Jesus av Nazaret? De tänker driva ut oss ur människokropparna, ta död på oss!! Jag vet vem du är, du Guds Helige (alltså: du som är Messias)!"

Vi i vår hemlighet döljer verkligheten, vi döljer Prästdomen och förutsättningen som vi står i. Till slut går det inte, när vi

står inför Döden, då vänder vi verkligheten, då ser vi att vi icke är herrar. Och därför vänder i vana frid döden ~~dödsångest~~, ~~detta~~ det-jande är ~~en~~ en tillåtelse av den overhängda ångesten i vår hemlighet, förgyllningen av livet — och ångesten under den förgyllda ytan.

Men de själssjuka (bland oss) vet att de inte är herrar, de känner sanningen, redan nu, långt före döden. Dessa som var besatta av demoner, det var dåtidens själssjuka människor, och Jesus står på deras sida i kampen mot de krafter som bor inne i dem. "Tig",

(9) säger han, "Tig!" "Fär ut ur kroppen". Det gäller att få den här mannen att bli den Naturliga Människan, som han egentligen är — det gäller att driva bort ockupationsmakten ur kroppen.

Så tänker sig Grundtvig frälsningen. — — —

Nu måste vi komma in på lite teologi här. För Luther var SKULDEN den stora skadan. Frälsningen var då FÖRLÅTELSEN. Om skulden, den går t.o.m. inåt och kommer att bli = jag: hela jag är ond. Den onda människan blir "den naturliga människan". Men för Grundtvig var det sjukdomen och döden som var den stora skadan. Frälsningen blir då läkedom, hälsa, liv, upprätthållande.

(10) Den människa, som har fått sjukdomen i sig, han har fått något främmande i sig. Kommer friska jag är "den naturliga människan": jag är skapad, jag är en god skapelse, som har råkat i främmande makters våld.

Demra synd på människan är inte mörk, det är tvärtom, den är befriande. Ofta, inte mycket när man möter unga människor, ställes man inför detta egendomliga, att de talar ord som de inte vanan, att de gör handlingar som inte vedsvarar deras innersta vilja. Konsten att leva

(11) Med dessa (människor) är konstens att se igenom ytan (som Jesus gjorde med Marien i texten) konsten att älska fram det riktiga, det dolda jaget (t. ex. en ~~dessa~~ unga människa), hos en del som är så ömtåligt att det måste gömmas undan, övertäckas av det hårsäkra, högmodiga skalet.

Nu ska det bli dop. Då kommer vi att sjunga Grundtvigs psalm, nr 332, alla fyra versen. Låg märke till att det talas bara om hälsa och läkedom i hela psalmen: dopkällan är med, den sprudlande hälsokällan, "solvärmen blid, i vårfrudagstid". Och fienden är hela tiden Djävlen, inte Skelden: "O härliga Gud, att leva där din ön-nan fått!" "O rena vårt stoft från all bravhet och död!"

(12)

När hela psalmen låter så, vers efter vers, jag då borde det på — skulle Grundtvig säga — att hela evangeliet låter så, kapitel efter kapitel: blindhet upphör, lamhet upphör, demoner drivas ut — och den friska människan är där, fri.

Men inte nog med det. Eftersom Jesus talar om hur han gör i berg-predikan, om liljor och fåglar, så sjunger Grundtvig som han gör — vi får mest sjunga med i psalmen — om fågeln som får leva och inte behöver dö

(13)

om vingarna som bär, länge borton hav, om solen på paradismark. Allt, skulle han säga, allt detta är bibeltroget – det är "ren lära"! —

Detta blev en föreläsning om Grundtvig och inte någon riktig predikan. En annan söndag skulle jag kunna hålla en föreläsning om Luther – och den skulle bli lika bibliskt den, om SKULD och om FÖRLÅTELSE. Bibeln är nämligen en bok med MÅNGFALD. Och allt är EVANGELIUM, allt är UPPRÄTTELSE åt människan. —

Men idag är det ett drag i mångfalden som ska läkas och dragas fram, (14) tredje Söndagen i Fastan, det idag är det utdrivningar av demoner och det är DOP.

Då ber vi tillsammans:

Gud, vi vet vilken plåga det är att i hjärtat vara låst vid hämndbegär, hat och avund. Vi har smakat dessa förmörkande makters herravälde i oss. O Gud, driv genom Jesus Kristus ut alla onda andar ur vårt inre! Gör oss fria, så fria från bekymmer att vi, glada i tågen, kan

(15) Då när som helst! Då börjar vi på Livet, Andens liv, som aldrig någonsin dör. - Amen.